

نوادِر

ترجمہ منتخب کتاب

مُحَاضَرَاتِ الْأَدْبَاءِ وَ مُحَاوَرَاتِ الشُّعْرَاءِ وَ الْبُلْغَاءِ

تألیف

أبو القاسم حمید بن محمد راغب أصفهانی

(متوفی ۳۱۶ھ، ۴۰۰ء)

ترجمہ و تدوین

محمد صالح بن محمد باقر قزوینی

(متوفی ۱۱۱۷ھ)

بہ اہتمام

احمد مجاہد

شماره انتشار ۳۰۶۶
شماره مسلسل ۶۴۴۳

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	راغب اصفهانی، حسین بن محمد، ۴۰۲ ق-
عنوان قراردادی	محاضرات الادباء و محاورات الشعراء و البلقاء فارسی
عنوان و نام پدیدآور	نواد: / تالیف ابوالقاسم حسین بن محمد راغب اصفهانی؛ ترجمه و تألیف محمد صالح بن محمد باقر قزوینی؛ به اهتمام (مصحح) احمد مجاهد.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	۶۵۶ ص.
ردیف	انتشارات دانشگاه تهران؛ ۳۰۶۶
بک	978-964-03-5994-5
وضعیت فهرست نویسی	فیبا.
داشت	چاپ قبلی: سروش (صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران)، ۱۳۷۱.
یادداشت	کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	ادبیات عربی - لطایف و حکایات. - ادبیات عربی - قرن ۴ ق.
موضوع	اخلاق اسلامی
شناسه افزوده	محمد صالح بن محمد باقر، ۱۱۱۷ ق، مترجم
شناسه افزوده	مجاهد محمد، ۱۳۱۴ - مصحح
شناسه افزوده	دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات.
رده بندی کنگره	۱۳۹۰ / ۳۸۸، ۳۰۳۲ / م ۳۹۳۲ PJA
رده بندی دیویی	۳۴ / ۹۲۲
شماره کتابشناسی ملی	۲۵۷۲ / ۵۰

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و نشریات است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل های pdf، لوح فشرده، بازنویس، در وبلاگ ها، سایت ها، مجله ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می شود و تمامی حق و حقوق این انتشارات دانشگاه تهران محفوظ است.

این نوبت چاپ کتاب با همکاری کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی منتشر شده است.

ISBN: 978-964-03-5994-5

9 789640 359945

عنوان: نوادر (ترجمه منتخب کتاب محاضرات الأدباء و محاورات الشعراء و البلقاء)
تألیف: ابوالقاسم حسین بن محمد راغب اصفهانی
ترجمه و تألیف: محمد صالح بن محمد باقر قزوینی
به اهتمام: احمد مجاهد
نوبت چاپ: اول ناشر
تاریخ انتشار: ۱۳۹۶
شمارگان: ۶۰۰ نسخه
ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مصحح است»

بها: ۵۵۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

میدان بهارستان - خیابان مجاهدین اسلام - نیش کوچه آجانلو - ساختمان پلیس + ۱۰ - طبقه سوم.

تلفن: ۳۳۵۴۸۱۴۷ - ۸

فهرست کتاب

صفحه	جلد اول
۹۰-۱	حدّ اول در عقل و علم و جهل و آنچه تعلّق به آنها دارد
۳۹-۱	فصل اول در عقل و حُموق و حُری
۶-۱	فصل دوم در حزم و عزم و آنچه صد آنهاست و ظنّ و شك و تثبّت و عجله
۸-۶	فصل سوم در مشاورت و استبداد به رأی
۱۰-۸	فصل چهارم در علم و علما و مدح و ذمّ ایشان و حفظ و نسیان
۱۴-۱۰	فصل پنجم در تعلیم و تعلّم
۱۹-۱۴	فصل ششم در بلاغت و ضدّ آن
۲۰-۱۹	فصل هفتم در نطق و سکوت
۲۲-۲۰	فصل هشتم در مذاکره و مجادله
۲۲	فصل نهم در شعر و شعرا
۲۴-۲۲	فصل دهم در کتاب و کتابت
۲۵-۲۴	فصل یازدهم در تصحیفات
۲۶-۲۵	فصل دوازدهم در ابزار نوشتن
۲۶	فصل سیزدهم در صدق و کذب
۲۸-۲۶	فصل چهاردهم در سبّ
۲۸	فصل پانزدهم در نصیحت
۲۸	فصل شانزدهم در وعظ و واعظان و آمران به معروف، و قصه‌گویان و مفتیان
۳۰-۲۸	فصل هفدهم در خطبا و قاریان
۳۲-۳۰	فصل هجدهم در فراست و قیافت
۳۵-۳۲	فصل نوزدهم در تعبیر خواب
۳۷-۳۵	

۳۹-۳۷	فصل بیستم در علوم امتها و رموز عرب
۵۶-۴۱	حدّ دوم در سیادت و صاحبان و پیروان آن
۴۹-۴۱	فصل اول در سیادت و ولایت
۵۰-۴۹	فصل دوم در احوال اتباع سلاطین
۵۴-۵۰	فصل سوم در قضا و گواهی
۵۶-۵۴	فصل چهارم در پرده و پرده‌داران و غلامان
۷۲-۵۷	حدّ سوم در انصاف و ظلم و جلم و عفو و عقاب و عداوت و حسد و تواضع و تکبر
۵۸-۵۷	فصل اول در انصاف و ظلم
۶۴-۵۹	فصل دوم در مدح جلم و فروبردن خشم و رحمت و عفو و استغفار و اعتذار
۶۶-۶۴	فصل سوم در ذمّ جلم و مدح عقاب
۶۸-۶۶	فصل چهارم در عداوتها
۷۰-۶۸	فصل پنجم در حسد
۷۲-۷۰	فصل ششم در تواضع و تکبر
۸۰-۷۳	حدّ چهارم در نیرت و املاق و مزاح و حیا و امانت و خیانت و رفعت و فرومایگی
۷۳	فصل اول در همسایگی و نصرت
۷۵-۷۳	فصل دوم در اخلاق خانه و قبیله
۷۵	فصل سوم در مزاح و خنده و مدح و ذمّ
۷۶	فصل چهارم در حیا و وقاحت
۷۶	فصل پنجم در امانت و خیانت
۷۸-۷۷	فصل ششم در رفتن به سوی معالی و رفعت و مجد و سیانت نفس و فتوت و مروت
۸۰-۷۸	فصل هفتم در فرومایگی و تأخیر از مکارم
۹۰-۸۱	حدّ پنجم در ذکر أبوت و بُنوت و اقارب و مدح و ذمّ ایشان
۸۲-۸۱	فصل اول در پسران و دختران
۸۷-۸۲	فصل دوم در أبوت و مدح و ذمّ آن و وصف قبائل
۸۹-۸۷	فصل سوم در انتساب
۹۰-۸۹	فصل چهارم در اقارب

جلد دوم

حدّ ششم در شکر و مدح و ذمّ و غیبت و دعا و درود و سلام و تهنیت

و هدیه و مرض و عیادت

فصل اول در شکر

فصل دوم در مدح و مستحقان آن و هجو و صاحبان آن

۱۸۳-۹۱

۱۱۲-۹۳

۹۴-۹۳

۹۹-۹۴

۱۰۱-۹۹	فصل سوم در غیبت و سخن چینی
۱۰۳-۱۰۱	فصل چهارم در تحیت و دعا و تهنیت
۱۰۴-۱۰۳	فصل پنجم در دعا بر انسان
۱۰۶-۱۰۴	فصل ششم در هدایا
۱۱۲-۱۰۷	فصل هفتم در طب و مرض و عیادت
۱۱۶-۱۱۳	حدّ هفتم در همتهای و جدیت و آرزوها
۱۱۴-۱۱۳	فصل اول در همتهای بلند و پست
۱۱۵-۱۱۴	فصل دوم در جدیت (کوشش)
۱۱۶-۱۱۵	فصل سوم در امانی و آمال (آرزوها)
۱۳۶-۱۱۷	حدّ هشتم در صنعت و کسب و ثروت و فقر
۱۱۹-۱۱۷	فصل اول در حرفه
۱۲۰-۱۱۹	فصل دوم در خرید و فروش
۱۲۳-۱۲۱	فصل سوم در گروه و اجتماعات آن
۱۲۵-۱۲۳	فصل چهارم در سوگند
۱۲۷-۱۲۵	فصل پنجم در کسب و انفاق
۱۳۰-۱۲۷	فصل ششم در ثروت و فقر و مدح و ذم آنها
۱۳۶-۱۳۱	فصل هفتم در زهد و مدح فقر و ذم غنا
۱۵۲-۱۳۷	حدّ نهم در عطا کردن و عطا خواستن
۱۳۸-۱۳۷	فصل اول در رفتن به نزد صاحبان بخشش
۱۴۲-۱۳۸	فصل دوم در سؤال (خواستن، گدایی)
۱۴۴-۱۴۲	فصل سوم در وعده و وفای به آن و خلف آن
۱۴۵-۱۴۴	فصل چهارم در شفاعت
۱۴۹-۱۴۵	فصل پنجم در جود و أجواد
۱۵۲-۱۵۰	فصل ششم در بخل در مال
۱۶۲-۱۵۳	حدّ دهم در اطعمه و اشربه و مهمانی و اوصاف طعامها
۱۵۶-۱۵۳	فصل اول در اطعمه و اوصاف آن
۱۵۹-۱۵۶	فصل دوم در احوال مطلق خوردن و خورندگان و طفیلیان
۱۶۲-۱۵۹	فصل سوم در دعوت کردن
۱۶۲	فصل چهارم در جود
۱۶۲	فصل پنجم در بخل و بخیلان
۱۸۳-۱۶۳	حدّ یازدهم در شرب و شراب و احوال شرابخواران و آلات شرابخوردن
۱۶۹-۱۶۳	فصل اول در شراب نوشیدن

۱۷۲-۱۶۹	فصل دوم در منادمت و هم‌بیالگان
۱۷۳-۱۷۲	فصل سوم در وصف مجالس و مکانهای شراب
۱۷۳	فصل چهارم در آلات نوشیدن
۱۸۳-۱۷۳	فصل پنجم در غنا و مغنیان و آلات موسیقی و رقص و قمار و شطرنج و نرد

جلد سوم

۲۹۶-۱۸۵	حدّ دوازدهم در اخوانیات
۱۹۴-۱۸۷	فصل اول در دوستان و احوالاتشان
۱۹۳-۱۸۷	فصل دوم در محبت و بغض معاشران
۱۹۴-۱۹۳	فصل سوم در دیدار کردن و دیدارکنندگان و دیدارشوندگان
۱۹۴	حدّ سیزدهم در عشق و متعلقات آن
۲۱۱-۱۹۵	فصل اول در اوصاف عشق و احوال عشاق
۱۹۹-۱۹۵	فصل دوم در یاد معشوق
۱۹۹	فصل سوم در وعده و وفای
۲۰۰-۱۹۹	فصل چهارم در هجران
۲۰۰	فصل پنجم در گریه و وداع شک
۲۰۱	فصل ششم در اشتیاق و آرزو
۲۰۱	فصل هفتم در بی‌خوابی عاشق و حال زن
۲۰۲-۲۰۱	فصل هشتم در سخن‌چینی و نکوهش و برر
۲۰۲	فصل نهم در پوشاندن و آشکار کردن عشق
۲۰۳-۲۰۲	فصل دهم در معاشرت محبوب و مکاتبات عاشق و معشوق
۲۰۳	فصل یازدهم در دیدار محبوب و نظریه او
۲۰۶-۲۰۳	فصل دوازدهم در خیال
۲۰۶	فصل سیزدهم در تسلیت و دلداری به محبوب
۲۰۷-۲۰۶	فصل چهاردهم در فنون مختلف عشقبازی
۲۱۱-۲۰۷	حدّ چهاردهم در شجاعت و متعلقات آن
۲۳۸-۲۱۳	فصل اول در شجاعت و شجاعان و احوالاتشان
۲۲۰-۲۱۳	فصل دوم در تهدید و تخفیف
۲۲۰	فصل سوم در سلاح و سلاحدار
۲۲۴-۲۲۱	فصل چهارم در قصاص و طلب خون و دیه
۲۲۶-۲۲۴	فصل پنجم در صلح و دوری از جنگ
۲۲۶	فصل ششم در هزیمت
۲۲۹-۲۲۷	

۲۳۴-۲۲۹	فصل هفتم در زردی
۲۳۸-۲۳۴	فصل هشتم در زندان و زنجیر و بند و شلاق
۲۶۵-۲۳۹	حدّ پانزدهم در ازدواج و همسران و طلاق و عفت و دیوئی
۲۵۶-۲۳۹	فصل اول در نکاح و طلاق و حالات همسران و سیاستشان
۲۵۸-۲۵۶	فصل دوم در عفت
۲۶۵-۲۵۸	فصل سوم در غیرت و دیوئی
۲۷۶-۲۶۷	حدّ شانزدهم در مُجون و سُخف
۲۶۸-۲۶۷	فصل اول در لواط
۲۶۹	فصل دوم در اُبْنه و تَخَنّت و جفت شدن و قَوّادی
۲۷۳-۲۶۹	فصل سوم در ذکر اندامهای تناسلی و جماع
۲۷۳	فصل چهارم در سَخَق و استمناء
۲۷۶-۲۷۴	فصل پنجم در ضرایح و نمارح
۲۹۶-۲۷۷	حدّ هفدهم در خلقن انسان
۲۸۳-۲۷۷	فصل اول در خلقت انسان و زینا و زشت آن
۲۸۴-۲۸۳	فصل دوم در محاسن مجبر
۲۸۵-۲۸۴	فصل سوم در زشتیهای زنان بدسکَل
۲۹۱-۲۸۵	فصل چهارم در جوانی و پیری و ذکر معنّین
۲۹۷-۲۹۱	فصل پنجم در نامها و کنیهها و القاب
۴۳۴-۲۹۷	جلد چهارم
۳۰۴-۲۹۹	حدّ هجدهم در لباس و فرش و آلات منزل
۳۰۳-۲۹۹	فصل اول در لباس و صاحبان آن
۳۰۴-۳۰۳	فصل دوم در فرش و آلات منزل
۳۱۲-۳۰۵	حدّ نوزدهم در دنیا و نوائب آن
۳۱۰-۳۰۵	فصل اول در ذمّ دنیا و مصائب آن
۳۱۱-۳۱۰	فصل دوم در انکشاف شدائد
۳۵۶-۳۱۳	حدّ بیستم در دینها و عبادات
۳۲۸-۳۱۳	فصل اول در وحدانیت و تقوا و ایمان و توبه و ورع و تصوف و متعلقات آنها
۳۳۲-۳۲۸	فصل دوم در مذاهب مختلف
۳۳۶-۳۳۲	فصل سوم در انبیا و مدعیان نبوت
۳۳۹-۳۳۷	فصل چهارم در قرآن و نزول و فضیلت آن
۳۵۰-۳۳۹	فصل پنجم در عبادات (طهارت و نماز و زکات و روزه و حج)

۳۵۶-۳۵۰	فصل ششم در ادعیه
۳۷۶-۳۵۷	حدّ بیستویکم در موت و احوال آن
۳۶۷-۳۵۷	فصل اول در مرگ و احوال آن
۳۷۶-۳۶۸	فصل دوم در غمها و صبر و تعزیت و مرثی
۳۹۸-۳۷۷	حدّ بیستودوم در آسمان و فصول و مکانها و آبها و درختان و آتش
۳۷۹-۳۷۷	فصل اول در شب و روز و آسمان و ستارگان
۳۸۱-۳۷۹	فصل دوم در فصول و ابر و باران و آب و متعلقات آنها
۳۸۴-۳۸۱	فصل سوم در بهار و پاییز و گُلها و درختان و گیاهان
۳۹۲-۳۸۵	فصل چهارم در مکانها و بناها
۳۹۳-۳۹۲	فصل پنجم در بیابانها
۳۹۴-۳۹۳	فصل ششم در سفر
۳۹۵-۳۹۴	فصل هفتم در اشتیاق برای وطن
۳۹۸-۳۹۵	فصل هشتم در آتش
۴۰۲-۳۹۹	حدّ بیستوسوم در ملائکه - جن و شیطان
۳۹۹	فصل اول در ملائکه
۴۰۲-۳۹۹	فصل دوم در ابلیس و جن و شایعین
۴۲۲-۴۰۳	حدّ بیستوچهارم در حیوانات
۴۰۶-۴۰۳	فصل اول در اسب و استر و خر
۴۰۷-۴۰۶	فصل دوم در شتر و گاو و گوسفند
۴۰۹-۴۰۷	فصل سوم در حیوانات وحشی
۴۱۴-۴۰۹	فصل چهارم در پرندگان
۴۲۲-۴۱۴	فصل پنجم در حشرات و جانوران زهردار
۴۳۴-۴۲۳	حدّ بیستوپنجم در فنون مختلف

در اینجا ذکر حدود و ابواب را به پایان می‌بریم، و به یاری خداوند سرور به کتاب می‌کنیم که او ما را کافی است و بهترین وکیل است، و درود خداوند بر پیامبر ما محمد (ص) و آل و اصحاب او باد.